

Nevarna totalitarnost mladine

Tudi tistega, ki simpatizira z večino zahtev in kritik mlade evropske generacije na račun starejših generacij, je moralo med študentovskimi demonstracijami preteklih mesecev v Nemčiji, Parizu, Italiji in drugje zaskrbeti, ko je videl, s kako strastno zamero očita ta mladina, stara od 18 do 22 let, svojim očetom, zakaj niso že dokončno uredili sveta tako, da bi bilo življenje na zemlji idealno in pravično, kakor odgovarja idealom, in s kako ihto zahteva, da se to čimprej zgodi, z revolucijo, z gverilo, z zasedbo univerz in tovarn ter z uličnimi pretepi.

Najprej je treba pri tem opozoriti, da taka nestrpnost mlade generacije ni nekaj novega. Enkrat se je že pokazala. To je bilo v desetletju po prvi svetovni vojni. Iz tiste nestrpnosti in zahtev po dokončni, radikalni »totalni« pravilni in pravični ureditvi sveta s silo so se rodili fašizem, nacional-socializem in druga totalitarna gibanja, ki so obetala mladini, da bodo v najkrajšem času in s silo »totalno« rešila vse probleme, od socialnih do nacionalnih in kulturnih, ter ustvarila idealno človeško in narodno družbo. Videli smo, kaj je iz tega nastalo. Zdaj, po dobrem desetletju po drugi svetovni vojni, prihaja nova mlada generacija z enakimi zahtevami. Njen namen je dober: hoče idealno družbo, hoče, naj bodo problemi v lastni domovini in v svetu enkrat za vselej, torej »totalno« rešeni. Toda rezultat bi mogel biti isti kakor pred nekaj desetletji: nove totalitarne diktature.

Mladina je vedno nagnjena k nestrpnemu reševanju problemov v družbi. Ker še nima realne predstave o svetu in o mnogovrstnih silah, ki odločajo v njem, si vse predstavlja zelo preprosto. Nasprotnika vidi vedno le v starosti, vedno le v drugih, vedno le nekje zunaj, nikoli v človeku kot takem, nikoli v človekovih zlih nagonih, nikoli v lastnem sovraštvu in ideološki nestrpnosti.

Zdi se ji dovolj odstraniti kako staro »garnituro« ali dotedanji režim, da bo doseženo idealno stanje. Ravno v hotenju po »idealnem« stanju pa se skrivajo klice totalitarizma.

Ne le kristjan, tudi vsak demokratičen političen človek ve, da se človeška družba izpopolnjuje in napreduje ter tudi mora napredovati (če noče obtičati v zastoju ali celo nazadovati), da pa idealno stanje ne bo nikoli doseženo. Vedno bodo obstajali problemi, ki jih bo treba reševati. Ko bodo rešeni eni, se bodo pojavili drugi in tako vso bodočnost, dokler bo obstajal človeški rod. V tem redu stvari imajo svoj smisel tudi revolucije, kot moralni izbruhi proti

(Nadaljevanje na 7. strani)

BRATISLAVSKA IZJAVA - KOMPROMIS

Pred seboj imamo dolgo izjavo, ki so jo v Bratislavi podpisali najvišji predstavniki komunističnih partij Sovjetske zveze, Poljske, Vzhodne Nemčije, Madžarske, Bolgarije in Češkoslovaške. S podpisom tega dokumenta se je — vsaj trenutno — zaključil hudi spor med Sovjeti in sedanjimi češkoslovaškimi partijskim in državnim vodstvom. Tuji politični opazovalci, ki so v velikem številu sledili nenavadnemu poteku pogajanj v Čierni nad Tiso in nato širšemu sestanku v Bratislavi, soglasno izjavljajo, da predstavlja podpisani dokument kompromis, ki je za Čehe in Slovake časten, saj novemu partijskemu in državnemu vodstvu v bistvu dovoljuje, da nadaljuje z izvajanjem programa notranje demokratizacije, kot si ga je začrtalo meseca januarja ko je bila odstranjena stalinistična oblast dotedanjega predsednika Novotnyja.

Če razumsko in hladno gledamo na stanje, ki je vladalo pred začetkom pogajanj in med samimi pogajanjmi v Čierni, moramo priznati, da se je kriza kar srečno končala. Dubček in njegovi sodelavci so torej srečno prestali izredno hudo preizkušnjo, saj so bili dolge tedne predmet sovražne »ofenzive« sovjetskega tiska in tiska sosednih komunističnih držav, morali prenakati negotovost, ki jo je predstavljala prisotnost sovjetskih vojaških čet na njihovem državnem ozemlju.

S kakšnimi sredstvi so češkoslovaški voditelji odbijali stare, a, kot vse kaže, še vedno veljavne oblike pritiska, odkrito vmešavanje v svoje notranje zadeve, skratka pozive na upor proti obstoječi oblasti? Dubček in tovariši so imeli proti vsemu temu samo eno orožje: globoko prepričanje v pravilnost svojih stališč in odločno podporo najširših ljudskih množic v svoji državi. Res je, da je Dubčekovo skupino podprla tudi večina komunističnih strank na Zahodu in da sta jo krepko podprla tudi Jugoslavija in Romunija, toda to bi verjetno prav malo pomagalo, če bi se Sovjetom posrečil poskus razbiti enotnost sedanjega češkoslovaškega političnega vodstva, to je najti skupino vodilnih ljudi, ki bi bila pripravljena s sovjetsko neposredno ali posredno podporo strmoglaviti sedanje oblasti.

Dopisnik ljubljanskega »Dela« in priznani strokovnjak za sovjetske in sploh vzhodne razmere, Janez Stanič je zato te dni popolnoma pravilno napisal, da dokument iz Bratislave »ni tako pomemben po vsebini in bogastvu misli, kot po tem, da je bil sploh podpisan in še po tistem, česar v njem ni.« »V tem, da je sploh bil podpisan dokument, ki se popolnoma izogiba kri-

tiki na račun ČSSR — poudarja ljubljanski dopisnik — je gotovo velika mera realizma in zdravega razuma, čeprav vemo, da nesoglasja niso ne odpravljena ne pozabljena.«

Dolga bratislavska izjava, ki razen nekaj kratkih odstavkov (kot na primer tisti, ki priznava vsaki partiji načelno pravico do lastne poti v socializem) stereotipno ponavlja znane fraze iz sovjetske propagande, sploh ne daje odgovora na glavna sporna vprašanja.

Do spora ni namreč prišlo zato, ker bi določeni ameriški in zahodnonemški imperialistični krogi ogrozili socializem na Češkoslovaškem, skušali razkrojiti enotnost držav-članic varšavskega pakta in Comecona, kot trdi izjava iz Bratislave, temveč predvsem zato, ker imajo Dubček in njegovi sodelavci drugačen koncept kot Sovjeti o tem, kako naj se »gradi socializem« na Češkoslovaškem, kar pa še nikakor ne pomeni, da bi zanje postal sporen socialistični sistem kot takšen. Gre v bistvu za revizijo dvajsetletnega togega, dogmatskega stalinističnega sistema, v smeri njegove humanizacije in prilagoditve češkoslovaški specifični stvarnosti, ki je očitno drugačna od sovjetske. Samo po sebi se razume, da takšna nova notranja politika zahteva tudi določeno revizijo odnosov med Češkoslovaško in Sovjetsko zvezo, zlasti kar zadeva gospodarstvo.

TITOV OBISK

Kot je poročal te dni »New York Times« iz diplomatskih krogov v Washingtonu, je baje prišlo ob koncu prejšnjega tedna nekje ob jugoslovansko-romunski meji do tajnega sestanka med Titom in romunskim predsednikom Nicolom Ceausescum, da bi se pomenila o svoji nadaljni opori Dubčekovi skupini na Češkoslovaškem. Državni in partijski vodstvi Jugoslavije in Romunije namreč že od vsega začetka bolj ali manj odkrito podpirata novo vladajočo skupino v Pragi, ker spada to k njuni politiki dejanske neodvisnosti od Moskve. Tako Tito kot Ceausescu sta prepričana, da mora temeljiti sodelovanje med komunističnimi (kot sploh med vsemi) državami samo na prostovoljni osnovi in v skladu z obojestranskimi interesi, ne pa da prihaja do njega pod pritiskom z močnejše strani ali celo pod grožnjo z orožjem.

Dubček in njegovi sodelavci so na sestankih v Čierni in v Bratislavi nedvomno čutili za seboj to prijateljsko oporo obeh držav, ki jim je vlivala potrebni mir, odločnost in samozavest. Podpora Dubčeku in njegovim sodelavcem ter sploh novi smeri

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 11. avgusta, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.50 J. S. Bach: Preludij za klavičembalo; 10.00 Melachrinov god. ork.; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: Lantieri-Benedetti »Naskok na gorske velikan«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 »Načrt Manhattan«, radijska drama; 16.50 Revija orkestror; 17.30 Vabilo na ples; 18.30 Iz pesniških gajev: »Clemens Brentano«; 18.45 Orkester pripoveduje; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Zbor »E. Adamič«, vodi Gregorc.; 20.00 Šport; 20.30 Iz slov. folklorne; Bednarik: »Pratika«; 21.00 Operetne melodije; 21.50 Sodobna glasba; 22.00 Nedelja v športu.

♦ PONEDELJEK, 12. avgusta, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Pianist Cramer; 12.10 »Poletna srečanja«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Izbor motivov in melodij; 17.00 Pacchiorijeve ansamble; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.00 Zbor »J. Tomadini« iz Vidma; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Iz opusa Glazunova in Guridija; 19.30 Vodeb: S Plečnikom po Italiji; 19.40 Glasovi in slogi; 20.00 Sportna tribuna; 20.35 Orkester Bevilacqua; 20.50 Zgodbe prve svetovne vojne; 21.10 20 minut popevk; 21.30 Slovenski solisti. Saksofonist Dražil, pri klavirju Šivic.

♦ TOREK, 13. avgusta, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Iz slov. folklorne; Bednarik »Pratika«; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Orkester Safred; 17.20 »Italijanščina po radiu«; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.30 Koncertisti naše dežele. Sopranistka Suban, pri klavirju avtor. Danieli: Grške lirске pesmi; 18.50 Ansambel »The Five Lords«; 19.10 »Plošče za vas«; 20.00 Sport; 20.35 Cherubini: »Medea«, tragedija v 3 dejanjih.

♦ SREDA, 14. avgusta, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Trobentač Hackett; 12.10 »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.00 Boschettijev trio; 17.20 »Odvetnik za vsakogar«; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.30 »Ljudske pesmi«; 18.55 Ansambel »The Letterman«; 19.10 »Higiena in zdravje«; 19.20 Razkuštrane pesmi; 20.35 Simfonični koncert. V odmoru (21.15) »Za vašo knjižno polico«.

♦ ČETRTEK, 15. avgusta, ob: 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.50 Ponce: Južnjaška sonata za kitaro; 10.00 V prazničnem tonu; 11.00 Simfonični koncert. Vodi Prevoršek. Osterc: Religioso. Igra orkester Glasbene akademije iz Ljubljane; 11.45 Marijine pesmi poje cerkveni zbor iz Ukevi; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Širola: Trio v d-duru; 16.20 Znanе melodije; 16.50 Veliki orkestri lahke glasbe; 17.20 Bednarik »Stara gora pri Čedadu«; 17.40 Glasba za vaš transistor; 18.00 Rezijski folklorni ansambel; 18.30 Ital. skladatelji; 19.10 D. Kraševc »Zlata skrinjica«. 19.25 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.30 Lopez »Spet bo odprto«, enodejanka; 21.15 Motivi dveh Amerik; 21.45 Skladbe davnih dob.

♦ PETEK, 16. avgusta, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Saksofonist Shank; 12.10 »Gospodinja nakupuje«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Izbor motivov in melodij 17.00 Orkester Casamassima; 17.30 Glasba za vaš transistor; 18.00 »Beri, beri, rožmarin zeleni«; 18.30 Miletič: God. kvartet; 18.50 Fabricev orkester; 19.10 »Kam v nedeljo?«; 19.20 Priljubljene melodije; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 Veseli utrinki.

♦ SOBOTA, 17. avgusta, ob: 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.00 Hampton in njegovi solisti; 12.10 »Iz beležnice fotoreporterja Magajne«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Semenji plošč; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.10 V 3/4 taktu z Wal-Bergovim orkestrom; 16.30 Mladi solisti; 16.55 Karakteristični ansambli; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.40 Otrokov pravljичni svet: »O povodnem možu«, slov. ljudska; 18.00 Ljudske pesmi v Pertotovi in Otovi priredbi; 18.30 Mojstri jazza: Spike Hughes; 19.00 Poje E. Viler; 19.10 »Poletna srečanja«; 19.20 Zabavni ansambli; 20.45 Gogolj: Taras Bulba »Obleganje Dubna«; 21.15 Za prijeten konec tedna; 21.50 Komorne skladbe.

Italijansko-nemška pobuda za razširitev skupnega trga

Po sestanku, ki sta ga imela sredi preteklega tedna v Bonnu italijanski zunanji minister Giuseppe Medici in zahodnonemški zunanji minister Willy Brandt, je bilo javljeno, da bosta sprožili Italija in Zahodna Nemčija po letnih počitnicah nove pobude za razširitev Skupnega evropskega trga. To se nanaša na Veliko Britanijo in na Dansko, Norveško in Švedsko, ki so že zaprosile za pristop k Skupnemu evropskemu trgu, a je po De Gaullovi krivdi ostalo samo pri prošnji, zaradi njegovega zagrizenega nasprotovanja pristopu Velike Britanije. To je zavrlo tudi obravnavanje prošnje za pristop skandinavskih držav.

Zdaj, ko so končno s 1. julijem padle vse carinske pregrade med šestimi državami Skupnega trga in se je hkrati s svojim poenotenjem področje Skupnega trga še bolj zaprlo navzven, je pričakovati, da se bo začelo raznim evropskim državam muditi s pristopom k poenotenemu trgu, zlasti tistim, ki so življenjsko zainteresirane na trgovini s šestimi državami Skupnega trga. Neglede na sedanjo razdelitev Evrope na dva bloka in na ideološke tabore oziroma nevtralnno zadržanje je dejstvo, da so poleg Velike Britanije in treh omenjenih skandinavskih držav zelo zainteresirane za čimprejšnjo ureditev gospodarskih odnosov s Skupnim trgovom še Irska, Finska, Češkoslovaška, Avstrija, Jugoslavija, Švica in Španija. Vse te države so na en ali drug način že izrazile željo po sporazumih s Skupnim trgovom ali po pridružitvi Skupnemu trgu (kar še ne pomeni pravega pristopa).

Očitno pa je, da se bo ureditev teh problemov zavlekla, dokler bo ostal v Franciji na oblasti De Gaulle, kajti brez pristanka Francije izvršilna telesa Skupnega trga ne morejo ničesar odločiti. Zato danes v Evropi marsikdo željno čaka, da bi se De Gaulle končno odločil, da prepusti svoje mesto mlajšim. Vendar francoski predsednik, kot vse kaže, še nič ne misli na to in se še vedno smatra za moža, ki ga je božja Previdnost podarila Franciji, da ji vrne staro veličino in reši njene probleme.

Na neoviranem izvozu v države Skupnega trga in zlasti v Italijo in Nemčijo je življenjsko zainteresirana zlasti Slovenija, ki je občuti težke posledice pregrade, ki se je dvignila tik pred njo. Tako se je npr. znašla v krizi slovenska živinoreja, zaradi zmanjšane uvoza mesa v Italijo. Živinorejske zadruga v Sloveniji pretehtavajo vprašanje, da bi sploh opustile rejo goveje živine za prodajo.

Kratke novice

Po dosedanjih ugotovitvah je zakrivila letalsko nesrečo pri Milanu, pri kateri je izgubilo življenje 12 ljudi, nevihta, ki je v tistem hipu divjala nad tamkajšnje pokrajino. Zračni tokovi so potisnili letalo k tlom, ko se je že dvignilo s tal.

V Ajdovščini je neki miličnik ustrelil pijanega Filipa Copiča, starega 31 let, ki ga je napadel med zasliševanjem v kasarni.

Mesto Nova Gorica si je izbralo svoj grb. Grb je rdeča vrtnica — na belem po ju z modrim robom.

Na mejnem prehodu v St. Ilju na meji med Avstrijo in Slovenijo so dosegli 27. julija prometni višek — mejo je prestopilo v 24 urah 90.000 potnikov. Avtomobili čakajo po šest v eni vrsti. Blok že postaja pretesen.

Bivšega ameriškega predsednika Dwighta Eisenhowerja je že tretjič zadela srčna kap. Star je 77 let.

Potniški vlak je povozil pri Raubarkomandi pri Postojni 250 kg težkega medveda.

V Beogradu je bil obsojen na smrt hrvaški izseljenec Jelič, ker je nastavl na železniški postaji dve bombi, ki sta eksplodirali.

Moričec Roberta Kennedyja, Sirhan Sirhan, je izjavil pred sodiščem, da »se ne čuti krivega«. Isto je izjavil morilec pastorja Luthra Kinga, Ray. Morda sta bili po njunem krivi žrtvi?

V Jugoslaviji so odkrili ponarejene 500-dinarske bankovce.

V Italiji in Jugoslaviji je izredno narastlo število češkoslovaških turistov. Večina si vozi glavni del hrane s seboj, zaradi pomanjkanja deviz.

Na jugoslovanski strani modernizirajo mejni prehod pri Skofijah, skozi katerega je šlo lani 12 milijonov vozil. Do konca septembra bo asfaltirano široko cestišče, na katerem bodo lahko istočasno odpravljali po 6 avtomobilov v vsaki smeri, da bodo pospešili promet skozi blok.

Bratislavská izjava - kompromis

(Nadaljevanje s 1. strani)

na Češkoslovaškem prihaja do izraza tudi v jugoslovanskem in romunskem tisku. Poudarjena je bila te dni tudi na sestanku vodstva ZKJ. Po pisanju »New York Timesa« je šlo Titu še posebno za to, da bi odvrnil Sovjete od oboroženega vdora na Češkoslovaško.

Seveda si je lahko misliti, da se Tito s tem, da je zavzel tako stališče do položaja na Češkoslovaškem (ki gotovo odgovarja stališču vsega odgovornega jugoslovanskega vodstva), ni hotel spraviti v odkrit spor s Sovjeti, ampak meni le posredovati in pomirjevalno vplivati na moskovske veljake, ki, kot se da sklepati, niso čisto gluhi za dobre nasvete in pametno prigovarjanje.

V Pragi je prišlo tik pred sobotnim sestankom v Bratislavi do manifestacij, ki se jih je udeležilo okrog 10.000 ljudi, po večini mladine. Vpili so »Živel Dubček!«, »Živela svoboda!« in podobno. Zahtevali so, naj jim predstavniki vlade »povedo resnico« o na-

meravanih razgovorih v Bratislavi. Odgovoril jim je (z balkona občinske palače) predsednik Narodne zbornice Josef Smrkovsky. Potolažil je množico glede razgovorov v Bratislavi. Na koncu je tudi povedal, da bo prišel Tito še ta teden na obisk v Prago, nekaj dni za njim pa Ceausescu.

Prav te dni pa so v Pragi nenadno sporočili, da bo predsednik Tito prišel na uradni obisk v Češkoslovaško v petek. 9. t. m. Obisk bo trajal dva dni.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 11. avgusta, nedelja: Aleksander, Suzana
- 12. avgusta, ponedeljek: Klara, Veselka
- 13. avgusta, torek: Lilijana, Hipolit
- 14. avgusta, sreda: Demetrija, Anastazija
- 15. avgusta, četrtek: Vnebovzetje M. D.
- 16. avgusta, petek: Rok, Branislav
- 17. avgusta, sobota: Radivoj, Hiacint

Baski zahtevajo neodvisnost

Francova zmaga v španski državljanski vojni je dozdevno zlomila hrbtenico baskovskemu narodu (nekaj nad en milijon ljudi). Toda zadnja leta se vedno pogosteje spet sliši o akcijah baskovskega gibanja za neodvisnost. Medtem ko so se prejšnja leta Baski zadovoljevali z nočnimi akcijami pisanja gesel za neodvisnost po zidovih baskovskih mest in s propagando iz tujine, so zdaj prenesli politično akcijo za neodvisnost v domovino. Veliko oporo ima baskovsko gibanje za neodvisnost v baskovski duhovščini, ki je zelo domoljubna in hkrati napredna.

Gibanje za neodvisnost je zavzelo v zadnjem času tak obseg, da je proglasila španska vlada izjemno stanje v pokrajini Quipuzcoa v severni Baskiji. Gibanje za neodvisnost (ETA) je zavzelo tamkaj že tak obseg, da je zaskrbelo vlado v Madridu. Za tri mesece so bile v pokrajini Quipuzcoa ukinjene ustavno zajamčene pravice državljanov, da bi mogle oblasti tako lažje izvajati preiskave in zapirati voditelje in aktiv-

ne pristaše gibanja za neodvisnost. Policija bo imela tudi pravico pošiljati Baske v pregonstvo v druge kraje Španije.

Kot poročajo agencije AFP in Reuter iz baskovskega mesta San Sebastian, opravičuje španska vlada ta svoj ukrep s tem, da se je v tej baskovski pokrajini, zlasti od junija naprej, razširil teror. Pripadniki tajne baskovske organizacije za boj za neodvisnost so že nekajkrat napadli s strelnim orožjem predstavnike španskih oblasti in so ubili nekega orožnika in poveljnika tajne policije, ponekod na javnih krajih pa so postavili tudi rušilne mine. V odporu proti španskim oblastem sodelujejo tudi baskovske sindikalne organizacije, zlasti s stavkami.

OBLETNICA CLOVESKE ZABLODE

V torek zjutraj ob osmi uri in en četrt so bili plat zvona v vseh cerkvah in templjih japonskega mesta Hirošime. Ob tisti uri se je namreč pred 23 leti razletela nad mestom prva atomska bomba, ki je v nekaj sekundah umorila 62.524 uradno ugotovljenih žrtev, v resnici pa predstavlja ta številka le eno četrtino vseh mrtvih po atomski bombi.

Papež je poslal mestnemu županu Set-suo Jamadi posebno pismo z blagoslovom mestu, ki je toliko pretrpelo v drugi svetovni vojni.

Pri spominski slovesnosti je mestni župan položil venec na skupni grob še 212 žrtev atomske bombe, ki so lani umrle na posledicah atomskega žarenja.

Pojemanje bojne aktivnosti v Vietnamu

Pagajanja med Američani in Severnimi Vietnamci v Parizu se nikamor ne premaknejo. Vendar je zadnji čas bojna aktivnost v Južnem Vietnamu znatno popustila, z obeh strani. Vietkongovci kljub napovedim niso napadli Saigona, Američani pa so opustili vse ofenzivne akcije.

Opazovalci si razlagajo to z željo obeh strani, da bi prispevali k vzdušju pomirjenja, v katerem bi pogajanja lažje privedla do uspeha. Glavna ovira za sporazum je skorumpirani režim v Saigonu, ki se boji svobodnih volitev.

—0—

V Južnem Jemenu, kjer je izbruhnil velik upor, so uporniki sestrelili vladno civilno letalo, ki sta ga pilotirala dva slovenska letalca. Oba pogrešajo.

—0—

EVHARISTIČNI KONGRES

Letošnji evharistični kongres, ki je že 39. po vrstnem redu, se bo obhajal z velikimi svečanostmi in v ekumenskem duhu od 18. do 25. avgusta v Bogoti, glavnem mestu južnoameriške republike Kolumbije. Ude-

ležil se ga bo tudi papež Pavel VI. S svojim obiskom v Latinski Ameriki bo obrnil pozornost vsega sveta na to celino, ki raste iz kulturne in socialne zaostalosti v novo bodočnost.

Temu cilju so primerne tudi velikanske zunanje in notranje priprave, ki jih vodi poseben glavni stan. Prvim načeluje tričlanski laični odbor pod vodstvom izredno sposobnega organizatorja Betancourta, voditelja zveze kolumbijskih proizvajalcev; on je tudi glavni podpredsednik kongresa. Najprej je bilo potrebno dobiti stotine milijonov pesov za zradbo velikanskega stadiona za kongresne prireditve, kjer bo 735 tisoč sedežev. Sredi tega velikanskega prostora, imenovanega »El Salitre«, se dviga kongresna cerkev s številnimi oltarji. Poleg stadiona je moral tehnični odbor poskrbeti tudi za posebno naselje, pravo mesto z imenom »Pavel VI.«, kjer bodo nastanjeni številni gosti iz vseh dežel sveta.

Za duhovno pripravo na kongres pa skrbi poseben odbor, pod vodstvom bogoskega nadškofa, ki deluje že dve leti. V vsaki vasi so imeli duhovno pripravo za evharistično slavlje.

LUŽISKI SRBI PRAZNUJEJO 1000-LETNICO POKRISTJANJENJA

Kot je poročal pred kratkim nemški tednik »Christ und Welt«, so imeli Lužiški Srbi evangeličanske vere svoj »Cerkveni dan« v kraju Neschwitz, na katerem so praznovali tisočletno pokristjanjenje svojega naroda. Zborovanje je potekalo pod geslom »Tisoč let Kristusovega poslanstva med Lužiškimi Srbi«.

Proslave so se udeležili tudi nemški, češki, slovaški in poljski gostje. Vzhodnonemška vladavina omogoča Lužiškim Srbom precejšnjo kulturno avtonomijo, tako da se njihova narodna zavest in številčna moč znova utrjuje. Dopušča jim tudi zveze s tujino. Tako so se npr. v zadnjih letih okrepile tudi kulturne zveze med Lužiškimi Srbi in Slovenci. Oba naroda vežejo prastare etnične in zgodovinske vezi. V času, ko je vladal kralj Samo Karantancem, so se tudi Lužiški Srbi pridružili njegovi državi.

F.J. *27 SMRT V POMLADI

Dal ji je roko in pri tem je začutil trdo, hrapavo kožo njene dlani. Spomnil se je, da mu je mati pravila, kako gospodinji namesto bolehnne matere. Bil je vesel, da je prišla, vendar ni prav vedel, kaj naj ji reče. Odkar sta odrasla, nista več govorila, le pozdravila sta se pri srečanju, zato skoro ni opazil, kako se je bila v teh letih izpremenila. Postala je velika, močna in nekam samozavestna, morda zaradi tega, ker je že sama gospodinjala. Opazil je, da se je bila za obisk lepše oblekla.

Prsi so ji napenjale pod tenko modro bluzo in izpod kratkih, nabranih rokavov so kipele močne, okrogle nadlahti, ki so bile zagorele od sonca; le ko je pri pomerjanju dvignila roke in so ji rokavi zdrknili nekoliko nazaj, se je zableščala bela koža. In ko je potem zadenski slonela ob materi na štedilniku, so se ji odražala pod ozkim krilom močna stegna. Nehote si jo je predstavljal, kako stopa bosa z zagorelimi, okroglimi nogami po njivi in se ji stopala težko vdirajo v črno, dehtečo, pravkar zorano zemljo. Vse na njej je spominjalo na težke, lepe gibe sejajoče kmetice na pomladni njivi. Samo njene oči so bile še

vedno mile in velike kakor nekdanj, le bolj žive.

Z materjo sta se razgovarjali o vaških novicah in gospodinjstvu in tudi sam se je udeleževal razgovora. Govorila je brez zadrege, opazil je, da je rabila namesto nekaterih narečnih izrazov knjižne besede.

Toda ni ostala dolgo. Rekla je, da jo še čaka delo.

Njemu pa se je zdelo, kakor da je Kunin obisk napolnil ves njen samotni večer z vedrino

Še vkrat je prišla ob večerih, ko je pomolzla krave, in jima prinesla mleka. Mati se je v začetku veselila njenih obiskov, ker jo je razvedrilo, da je lahko malo poklepetala o vaškem življenju, in tudi Tine je bil zaradi tega zadovoljen, da je prišla. Zmeraj je prinesla s seboj nekaj vedrine. Posodil ji je nekaj knjig iz svoje knjižnice in nato sta govorila največ o knjigah. Ob teh razgovorih se ni niti zavedal, da postaja mati ob Kuninih obiskih vse bolj redkobesedna.

Potem pa je Kuna nekoč izostala in ni več prišla. Pogrešal jo je in je to nekajkrat omenil materi, toda odgovarjala mu je čudno suho in odsekano. Nekoč pa je srečal Kuno na poti v mesto, ko se je vračala s polja bosa in s košaro stročnatega fižola in sončnic na glavi.

»Kako da te ni nič več k nam, Kuna?« je vprašal.

Zardela je in obstala, ne da bi dala jerbas z glave.

»Zakaj še sprašuješ?« je tiho dejala.

(Dalje)

Tržaškega

Počitnice v Trstu

Čprav je naše mesto v trgovinskem in gospodarskem pogledu odrinjeno že bolj na rob, je v turističnem pogledu še vendarle pomembno kot vmesna postaja mnogih Srednjeevropcev, ki hite na morje. Avstrijci se ustavljajo pri nas tudi iz sentimentalnih razlogov, ker je spadal Trst nekdanji »stari Avstriji« in je v njegovi fizionomiji to še vedno razbrati.

Zdaj v poletnih dneh lahko vidimo na naših ulicah avtomobile s tablicami vseh evropskih držav. Poleg nešteti slovenskih in takih iz drugih jugoslovanskih dežel prednjačijo seveda avstrijske in nemške, zelo pogoste pa so tudi francoske, švicarske in holandske tablice. Mnogo je tudi švedskih, britanskih in belgijskih, precej danskih, manj pa norveških ali celo španskih. Zanimivo pa je, da je letos opaziti tudi precej motoriziranih turistov iz vzhodnoevropskih držav. Madžarske, romunske in celo bolgarske avtomobilske tablice že ne vzbujajo več nikake pozornosti, medtem ko so se letos češkoslovaški avtomobili zelo pomnožili. Verjetno so postale češkoslovaške oblasti v zvezi s politično sprostitvijo bolj razpoložene za izdajo potnih listov in turističnih kvot.

Značilno pa je, da ni videti nobenega

II. MEDNARODNA TROFEJA SOKOLA

V soboto in nedeljo bo v Nabrežini mednarodno tekmovanje v odbojki. Domače športno društvo, ki sodi med najbolj aktivna slovenska športna društva na Tržaškem, prireja letos že drugič vrsto srečanj ženskih odbojcarskih ekip za »mednarodno trofejo Sokol«. Letos bodo poleg domače ženske ekipe nastopile ženske odbojcarske ekipe z Reke, iz Celja in ekipa AGI iz Gorice.

Srečanja bodo gotovo zanimiva in kvalitetna.

Iščemo mlad slovenski par

Ob otvoritvi muzeja »KRAŠKA HIŠA« bo zadruga »Naš Kras« organizirala dne 22. septembra letos v Repnu »kraški ohcet« po starih ljudskih običajih.

Zadruga vabi vsa dekleta in fante slovenske narodnosti s Tržaškega, Goriškega in iz Beneške Slovenije, da se prijavijo in sodelujejo na tej ohceti. Izmed vseh prijavljenih parov bo na Kmečkem taboru na Opčinah, dne 18. avgusta letos, javno izreban par, ki se bo potem 22. septembra slovesno poročil na Repentabu.

Izrebanemu paru se obeta bogata bala in svatovanje, ostali pa bodo obdarovani in bodo povabljeni na poročno kosilo.

Pismene prijave za sodelovanje na »kraški ohceti« sprejema zadruga »Naš Kras«, Veliki Repen št. 31, ali pa uredništva časopisov, ki so prevzela pokroviteljstvo nad prireditvijo: »Primorski dnevnik«, »Novi list«, »Gospodarstvo« in »Delo«.

avtomobila s sovjetsko registrsko tablico. Na tržaških ulicah se menda v povojnem času še ni pojavil motoriziran sovjetski turist, četudi je Sovjetska zveza država z nad 200 milijoni prebivavcev. Tudi to daje skletpati na razmere v njej.

UNIVERZA V VIDMU

V ponedeljek je začelo uradno delovati vseučilišče v Vidmu; pravzaprav je le podružnica tržaške univerze, toda s popolno fakulteto za jezike. Glavnih predmetov je deset: italijanščina, latinščina, francoščina, nemščina, angleščina, španščina, romanska filologija, germanska filologija, zgodovina in zemljepis. Petnajst je pa dodatnih predmetov, med temi filozofija, hebrejščina, ruščina in latinščina ali furlanščina.

Kot vidimo ni slovenščina, tretji deželni jezik poleg italijanščine in furlanščine, niti najmanj upoštevana.

Prvih štirideset slušateljev se je že vpisalo. Redna predavanja se bodo začela v začetku novembra.

Pisma uredništvu:

PROBLEM POZNANJA

Opravki me večkrat zanesejo v sosedno Slovenijo. Tam prihajam v stike in v razgovore z različnimi ljudmi, tudi z izobraženci. Pogovori nanesejo tudi na vprašanje naše etnične manjšine.

Začudil sem se pa globoko in celo zaprepastil, ko sem se prepričal o neverjetnem nepoznanju naše manjšinske problematike tudi pri osebah z visokosolskimi naslovi.

Pred nekaj dnevi sem se pogovarjal z ugledno osebo s Stajerskega o pravicah in tudi težavah, v katerih se nahaja slovenska manjšina na Goriškem in v Beneški Sloveniji. Sobesednik se je na primer čudil, ko je slišal, da obstajajo v Gorici slovenske srednje šole. Vprašal je, kakšen je učni jezik in tudi, če so odprte takšne šole še kje v Beneški Sloveniji. Mešal je pojme o šolstvu, o dijakih, učnem jeziku, da ne govorimo o političnem in strankarskem življenju Slovencev v Italiji.

Na vprašanje, ali se sploh ne zanima in nič ne bere o slovenski narodnosti skupin v Italiji, je v zadregi priznal, da zelo malo. Listi v Sloveniji, je dejal, da prikazujejo vsak skozi svoja očala kake posamezne dogodke iz življenja prekomejskih Slovencev, jasne in celotne slike o položaju manjšine, pa da nima kje zajeti in da se v podobni nevednosti nahaja še na stotine izobraženih. Dobro pa vedo, kje se poceni kaj kupi ali zabava v Trstu in celo v Benetkah.

Človek se z žalostjo vpraša, kako naj se tuji zanimajo za nas ali naši italijanski sodržavljeni, če nas pa lastni rojaki po krvi in jeziku malo ali nič ne poznajo, razen, če gre za kupčije in korist! Manjšinski problem je v prvi vosti problem poznanja položaja manjšine, veje na narodovem debelu. In tega poznanja na žalost precej manjka!

B. M.

Na mestu sta previdnost in preudarnost

Kot smo zvedeli, je med Ustanovo industrijskega pristanišča in številnimi lastniki zemljišč iz Boljunca prišlo pred kratkim do sporazuma, po katerem bodo posestniki odstopili zemljišča za potrebe tovarne »Veliki Motorji« in za ustrezna infrastrukturna dela po cenah, ki so bile sporazumno določene. Gre, kot znano, za površino 700.000 kv. m, katere izguba bo seveda popolnoma spremenila dosedanje podobo tega kraja.

Ne da bi se danes spuščali v ocenjevanje, ali je bil sklep o gradnji omenjene tovarne v bližini Boljunca gospodarsko utemeljen ali ne, in ne da bi kakorkoli hoteli komentirati višino cen, ki so bile dosežene za posamezna zemljišča, je dejstvo, da bodo Boljunčani skupno prejeli precejšnjo vsoto denarja. Jasno je, da bo vsakdo svobodno razpolagal s prejeto odškodnino, vendar smatramo za svojo dolžnost, da prizadete opozorimo, naj dobro premislijo, kam in v katere dejavnosti bodo to odškodnino naložili (investirali). To se nam zdi predvsem zato važno, ker smo slišali, da so že na delu določeni prišepetovavci, ki posamezne posestnike skušajo pridobivati za gospodarsko dvomljive pobude.

Naši ljudje so z izgubo zemlje prišli ob kapital, katerega vrednosti danes prejeta denarna odškodnina gotovo ne more odtehtati. Naj zato vsakdo dobro preudari, preden se odloči za takšno ali drugačno investicijo, zlasti pa naj se izogne skušnjavi, da

bi odškodnino potrošil za nakup premičnin, kajti s tem bo imel le velikansko škodo. Če je nam dovoljen kak nasvet, bi dejali, da je najbolj gospodarsko varen nakup nepremičnin (zemljišč, hiš, stanovanj itd.), toda tudi pri tem sta na mestu previdnost in preudarnost.

Sesljan:

GOSTINCI SE PRITOŽUJEJO

Zaradi preobremenjenosti obalne ceste št. 14 na relaciji Trst - Tržič je prometna policija sporazumno s pristojnimi prefekturnimi organi odredila, naj se promet iz Tržiča proti Trstu in iz Trsta proti Tržiču ob nedeljah in praznikih od 18. do 21. ure preusmeri na cesto št. 202 ali tako imenovano trbiško cesto. V resnici preusmeritev ni tako stroga, kajti prometniki, ki nadzorujejo promet pri Rojanu in pri Tržiču, kjer se cesta št. 14 odcepi proti avtocesti oziroma trbiški cesti, so med seboj radijsko povezani in preusmerijo promet vsakokrat, kadar ugotovijo, da je med Miramarom in Rojanom nastal velik zastoj.

Ta ukrep pa je naletel na odločno nasprotovanje gostincev in turističnih delavcev iz Sosljana, Devina in Štivana, ki se pritožujejo, da so pri tem hudo prizadeti, ker ni dotoka gostov.

Sosljanska turistična ustanova je v tej zvezi posredovala pri pristojnih oblasteh in z njimi dosegla sporazum, po katerem bo ob nedeljah in praznikih tudi od 18. do 21. ure dovoljen promet iz Trsta do Štivana, prekiniten pa bo promet iz Štivana do križišča onkraj Timave. Kdor bo hotel v Tržič, bo moral v Štivanu zaviti na goriško cesto in se nato pri Sabličih ustaviti ter preiti na cesto za Tržič. Zdi se, da bo s tem ustrezno tudi zahtevam gostincev iz Sosljana in drugih obalnih naselij.

OBVESTILO NAROČNIKOM IN BRAVCEM

Naročnike in bravec obveščamo, da zaradi velikošmarnih počitnic prihodnja številka Novega lista ne bo izšla v četrtek, 15. t. m., temveč v četrtek, 22. avgusta.

UPRAVA

OBCINSKA SEJA

V ponedeljek so imeli goriški občinski odborniki svojo redno sejo. Osrednja točka dnevnega reda se je tikala priprav za turistično konferenco, ki bo sklicana v Gorico morda že v tem letu. O tem je poročal odbornik Agati. Konferenca strokovnjakov naj bi nakazala možnosti za razvoj turizma v Gorici, ki ima sedaj samo tranzitni značaj.

Za letošnje poletje so razne turistične ustanove pripravile vrsto glasbenih in folklornih nastopov. Niso pa še na taki višini, da bi privabili tujce za več dni v mesto. Treba bo drugačnih prijemov in nuditev tujim gostom kot so samo enovečerne predstave.

Poleg tega so odborniki razpravljali tudi o posojilu 164 milijonov za dopolnitev obračuna leta 1967. Ostale točke so bile bolj splošnega upravnega značaja.

KULTURNA SPODBUDA

»Klub starih goriških študentov« si je pridobil v naši javnosti dober sloves ne toliko po starosti njegovih čilih članov, kakor po njih prizadevanju, da se ohrani spomin na delo nekdanjih goriških kulturnih delavcev. Namen jim je popolnoma uspel s spominskimi proslavami, z vzdavanjem in ohranjanjem plošč in spomenikov za služnih naših mož.

Klubovo delo se pa nadaljuje, čeprav se njegove »mlade« vrste redčijo, zlasti po pobudi Frana Gorkiča iz Vrtojbe, ki je »primus inter pares« (prvi med enakimi) v tej svojski družbi. Brez velikega zunanjega organizacijskega aparata skrbijo za ohranitev grobov in nagrobnih spomenikov dr. Lavriča in prof. Erjavca na goriškem pokopališču.

V ta namen klub sedaj hvaležno sprejema prostovoljne prispevke, ki se lahko oddajo na upravi Novega lista, Piazza Vittoria 18/II, Gorica ali po poštno-čerkovnem računu: Trst, 11/6464 — z označko zadaj: za klub, ali prof. Radu Bednariku, Levada 35.

TRGOVINE ZA VELIKI SMAREN

Za velikošmarne počitnice je izdala goriška trgovska zveza poseben urnik za trgovine.

V sredo, 14. avgusta, bodo vse trgovine lahko odprte do 20. ure.

V četrtek, 15. avgusta, bo vse zaprto.

V petek, 16. avgusta, vse zaprto, razen pekarn in mlekarn, ki bodo odprte od 7. do 11. ure.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUSTVO

v Gorici obvešča svoje člane, ki so na tekočem s članarino, da imajo poleg običajnih popustov v vseh planinskih kočah tudi pravico do znižane vožnje na žičnici Bohinj-Vogel. Popusti so enaki onim, ki jih imajo člani planinskih društev v Sloveniji.

Obenem sporoča SPD v Gorici vsem članom in ljubiteljem gora, da je v prednaročilu knjiga dr. Mihe Potočnika, predsednika Planinske zveze Slovenije, z naslovom »Srečanja z gorami«. V prednaročilu bo stala 2000 lir. Priglasite se pri tajnici SPD Smetovi v ul. Ascoli 1.

Vrh: SE VEDNO NA ROBU

Vrh s svojo okolico je bil res že pred nedavnimi leti Bogu in ljudem za hrbotom. Saj je manjkalo od cest do razsvetljave skoraj

vse. In vendar je Vrh privlačna točka na Kraškem robu po svojih prirodnih lepotah in tudi po zgodovinskih. Lahko bi postal eden izmed donosnih turističnih krajev, »zona da scoprire«, kot se je izrazil neki italijanski turistični izvedenec.

V resnici pa smo še vedno »na robu«, zemljepisno in tudi v prenesenem pomenu. Začnimo kar s cestami. Moramo priznati, da si sovojenjska občinska uprava v tem pogledu precej prizadeva. Vendar bi bilo treba cesto iz Rubij na Vrh razširiti in to še precej za sodobni in bodoči promet. Potrebna je popravi in asfalta tudi cesta z Vrha proti Doberdobu. Toda ta del ceste, nekaj kilometrov do križišča, je revček brez očeta. Po katastru spada cestišče pod doberdobsko občino, ves svet ob strani pa pod Vrh. Zato se za to cesto pravzaprav nihče ne briga.

Sproščeno dihanje in kake nove gradnje pa ovirajo tudi vojaške služnosti. Pred letom so jih razširili kar na razdaljo petdeset metrov levo ob cesti, ki pelje iz vasi. S tem se ovira vsaka obnova in gradbena dejavnost v smeri turističnega razvoja. Ze osem let se pri nas malo ali nič ne zida. Opaziš le tri nove zasebne stavbe; ta in oni se bo morda tudi še opogumil.

Živa je še tudi želja mnogih vaščanov, da bi postavili poleg cerkvice tudi zvonik. Pobud in načrtov je že bilo precej, a naši zvonovi se še ne oglašajo iz lin, ampak z zasilnega ogrodja.

Steuerjan:

ZADNJE SLOVO — VODOVOD

V petek pod noč je bil v Steuerjanu pogreb, kakršni so pri nas prav redki. Pokopali smo vzgledno ženo, Komjančevo mater, ki je umrla nekaj dni po svojem godu bolj od življenjskega dela in truda kot zaradi visokih let.

V cerkvi se je zbralo toliko ljudi, domačinov in od drugod, da ni bilo praznega koticčka. Pri maši, ki jo je daroval sin, prof. Marjan, je orisal msgr. Klinec podobo rajne kot vzorne krščanske in slovenske matere. Po zadušnici se je razvil pogrebni spreved na domače pokopališče. Po končanih cerkvenih obredih, ki jih je vodil msgr. Klinec v spremstvu velikega števila duhovnikov, je zapel domači pevski zbor še znano briško pogrebnico v zadnje slovo. Bog bodi rajni materi dober plačnik. Vsej družini pa ponovno izražamo globoko sožalje.

Naš vodovod je tudi letos grozil z majhnimi curki vode. Zupanstvo je priporočilo občinarjem, naj varčujejo z vodo. Krivda pa ni bila na suši, marveč pri pokvarjeni črpalki. To nepriliko je pa popravila druga ugodnost, ki jo je sporočil mestni vodovod. Uporabniki vodovoda bodo namreč plačevali po osem lir manj za kubični meter, kot so doslej. Steuerjanci smo morali plačevati poleg določene cene še stroške za vzdrževanje vodovodnega omrežja, kar bo sedaj odpadlo.

Doberdob

NEKAJ VEČ ŽIVLJENJA

Zadnjič smo govorili o šolskem in prosvetnem življenju v naši občini. Priznati je

Iz Goriške

treba še precej živahno delovanje. Opažamo tudi, da privlačujejo tudi kulturni sporedi vedno več ljudi. Seveda so potrebni tudi pri tem novi prijemi in načini, stara oblika nekdanjih kulturnih prireditev na prostem se mora usmeriti po novih težnjah; tu pa spet ne mislimo, da je treba prirejati, kot pred kakimi tremi leti, le tridnevne »šagre« s plesom in neizogibno »zvezdico«. V jesenskem in zimskem času pa upamo, da se bo tudi v prosvetnih sobah ali dvorinah razživelo nekoliko več kulturnega življenja.

Opaža pa se tudi še precej živahno stavbno gibanje. Zidajo pa posamezniki, domačini, in sicer prav lepe hišice v obliki vil. Vas se širi sedaj navzgor proti Gradini. Doberdob spreminja svoje nekdanje »urbaniistično« lice in se modernizira.

Se bolj se pa bo, ko bodo uredili in asfaltirali vse ceste. V načrtu je tudi popravilo ceste okrog jezera na spodnji strani. Ko se bo to uresničilo, bomo imeli asfaltirano krožno pot okoli jezera, kar bo velikega turističnega pomena. Že sedaj prihaja v hladno senco topolov, vrb in redkih hrastov ali dobov okrog Doberdobskega jezera dosti Tržačanov in Goričanov; nekateri imajo tam celo počitniške hišice. Skrb občinske uprave bi morala biti tudi ta, kako turistično ovrednotiti jezersko okolico.

Krmin:

ČUDNA NADLOGA - LJUDSKA STANOVANJA

Včasih so bile kobilice poleg kuge in lakote ena izmed hudih nadlog naših krajev. Zdaj se pa pojavlja v Krminu in okolici nova podobna nadloga, ki grozi rastlinam in človeku. To so posebni črvi ali gosenice, dolge do tri centimetre, rumenkaste barve, ki gomazijo po drevju, zlasti po topolah. V velikih množinah se plazijo tudi po stenah in se vrinejo skozi vsako špranjo. Našli so jih celo v ušesih dojenčkov. Proti njim ne pomaga nobeno znano kemično sredstvo. Ljudje jih mečkajo na vse mogoče načine, a nič ne pomaga. Na ogled so prišli izvedenci fitopatološkega zavoda iz Trsta, da omeje nadležne gosenice, ki se utegnejo razširiti tudi drugam.

Pa ni samo ta čudna nadloga gosenic ogražala letošnjih pridelkov, ampak tudi suša. Celò trto je že prijemalo. K sreči pa je v soboto začelo deževati in se po vsej okolici pojavlja vsakodnevno popoldansko deževje. Za trto ni prav dobra ta menjava vročine in dežja, čeprav koristi drugim pridelkom.

Včeraj se je zbral občinski svet, ki je poleg drugih točk imel na sporedu tudi odstop odbornika Marangona, prizive proti občinskim davkom in napeljavo odtokov iz greznic.

Veliko pozornost posveča občinska uprava ljudskim stanovanjskim zgradbam. Z želno pomočjo bo občina zgradila še pet hiš s 30 stanovanji. Dve zgradbi z 18 stanovanji bosta kmalu končani. Vsa ta stanovanja so namenjena družinam, ki zdaj prebivajo v starih hišah in v nezdravih mestnih okrajih v okolišju ulic Garibaldi, Carducci in S. Francesco. Dežela je v ta namen že nakazalo 130 milijonov lir.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Gledališke kritike Franceta Vodnika

S področja zgodovine slovenskega gledališča in kritične dramaturgije ali gledališke esejistike smo dobili Slovenci v zadnjih dvajsetih letih presenetljivo veliko del, ki dokazujejo, da je gledališče danes bolj kakor kdajkoli prej upoštevano kot kulturni dejavnik in sestavni element slovenske narodne kulture. Te dni se je pridružilo vrsti del še eno, pomembno in zelo razveseljivo: »Kritična dramaturgija« Franceta Vodnika.

France Vodnik je znan v sodobni slovenski literaturi predvsem kot pesnik, vendar je pomemben tudi kot esejist in kritik, posebno tudi kot gledališki kritik. V »Kritični dramaturgiji«, ki je izšla pri Slovenski matici v Ljubljani, je zbral svoje gledališke kritike, ki jih je pisal največ za katoliško revijo »Dom in svet«, pozneje pa za dnevnik »Slovenec«, k čemur ga je povabil znani kritik France Koblar. Njegova kritična poročila o predstavah Drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani se začinjajo s sezono 1931-32, končujejo pa se leta 1942.

NASILNO PRETRGANO DELO

»Kritično gledališko delo mi je leta 1942 pretrgala internacija, kamor so me odpelja i prav med pisanjem zadnje kritike o Molièrovi Šoli za žene, ki bi bila morala skleniti vrsto poročil za sezono 1941-42,« piše Vodnik. »Prav tako, samo da še vidneje je bilo pretrgano moje delo na področju teoretične dramaturgije, s katero sem se začel ukvarjati kot predavatelj na visoki šoli za dramsko umetnost pri Glasbeni akademiji v Ljubljani. Po vojni za to delo nisem imel več možnosti in tako je študija Osnovni pojmi dramaturgije ostala torzo med temi načrti. Posebno mi je žal, da vse do danes nisem mogel nadaljevati in končati cikla v nji napovedanih razprav in esejev.«

Sedaj izdana knjiga pa je važna ne le zato, ker kritično osvetljuje in dokumentira celo desetletje osrednjega slovenskega dramskega gledališča, ampak tudi zato, ker v bistvu vendarle podaja celotno Vodnikovo pojmovanje gledališke umetnosti in njene estetike.

NJEGOVI UMETNIŠKI KRITERIJI

O umetniških in estetičnih kriterijih svojega poročanja o gledaliških predstavah pravi Vodnik sam: »Kljub temu sem prepričan, da sem vsaj nekaj prispeval k podobni in morebiti celo k razvoju našega gledališča. V skladu s svojo kritično dramaturgijo, ki priznava tako avtonomnost literarnega ustvarjanja kakor samoniklost gledališke umetnosti, ki pa se vendarle spajata v nerazdružno sožitje, sem slej ko prej zagovarjal možnost različnih interpretacij istega literarnega dela. Kljub temu pa sem bil in sem mnenja, da se sme spremeniti vse, kar je v pesniškem delu zgolj časovnega in prigradnega, da pa mora nasprotno v vsaki uprizoritvi ostati vse bistveno. Bistvene pa so ne le vsebinske, ampak tudi oblikovne osnove vsake dramske umetnine. Razen tega je ideja tako imenovanega »osvobojenega«, »čistega« ali »absolutnega« gledališča, to je gledališča, ki naj bi bilo samo

„KAPLJE“

Izšla je 11. številka revije »Kaplje«, ki vsebuje med drugim jedrnat polemičen odgovor Borisa Pahorja Marjanu Tavčarju, ki mu je očital v »Goriških srečanjih«, da ne pozna »dejanskega stanja« današnjega slovenstva in da piše o tem preveč »emocionalno, metafizično, literarno površno«. Med sodelavci so tudi Filibert Benedetič, Marjan Rožanc, Ivan Mrak, Vinko Cuderman in Tomaž Pavšič. Podrobnejše poročilo o »Kapljah« bomo prinesli v eni prihodnjih števil. Revija se dobi v Tržaški knjigarni.

Te dni se mudi v Trstu in na Koroškem pisatelj Zorko Simčič iz Argentine. Mimogrede je obiskal Trst tudi prof. Rado Lenček, predavatelj za slavistiko na Columbia univerzi v New Yorku, na poti na slavistični seminar v Pragi.

sebi namen, nesprejemljiva. Gledališča brez občinstva ni, in zato je etični in sociološki pomen te ustanove prav tako pomemben kakor vprašanje njegove estetske smeri in dovršenosti. Ta moja vizija o gledališču mi je nič kolikokrat narekovala zahtevo po izbranem sporedu, ki je nedvomno najvažnejši problem vsakega gledališča, pa najsi je šlo za podobo Narodnega gledališča ali za gledališče kot oblikovavca naše družbene in človečanske zavesti.«

Iz teh Vodnikovih besed je možno vsaj de no spoznati njegovo pojmovanje gledališča, pojmovanje, ki ga današnje izkušnje vedno bolj potrjujejo in ki je veljavno za gledališče nasploh, tudi naše. Kar zadeva njegove kritike, so napisane zgoščeno, elegantno in razumljivo, z ljubeznijo in vendar objektivno. Poleg naslovov pa pogrešamo datum predstave, kar si mora bravec navadno iskati med tekstom. Tu pa tam mu tudi ne moremo v vsem pritrditi, toda na splošno se lahko reče, da je bil France Vodnik eden najboljših gledaliških kritikov, kar smo jih imeli.

Knjiga je elegantno opremljena, ilustrirana in šteje skoro 390 strani. Naprodaj je tudi v Trstu.

Še en članek Josipa Vidmarja o slovenstvu

Komur je do tega, da spozna čim globlje gospodarsko, politično in kulturno dogajanje v Jugoslaviji in različne tokove v sodobnem komunističnem gibanju, ne more mimo revije »Teorije in praksa«, ki jo izdaja Visoka šola za politične vede v Ljubljani. Ta revija je danes, kar zadeva obravnavanje konkretnih političnih in gospodarskih problemov Slovenije, gotovo najzanimivejša. Najnovejša številka je dvojna, za junij in julij, ter nekoliko obširnejša kot navadno.

Na uvodnem mestu je objavljena razprava »Etatizem in ustavnost v naši praksi«, katero je napisal Vladimir Krivic. V razpravi kritično osvetljuje sedanjo jugoslovansko ustavo in piše da »tudi ta ustava vsebuje precej kompromisnih rešitev in nedoslednosti, etatističnih primesi, etatističnih ostankov, celo nekaj očitnih neskladnosti z načeli same ustave«. Na nekaj teh napak v ustavi tudi opozarja.

Najzanimivejši prispevek te številke pa je za marsikoga članek Josipa Vidmarja »Naš današnji problem«, v katerem naglašajo najnost večje samostojnosti za Slovenijo v okviru skupne socialistične državne tvorbe jugoslovanskih narodov. »Taka samostojnost Slovenije (ravno tako pa tudi vsake druge republike) v naši federaciji je najnaravnejši postulat našega današnjega narodnega čustva, ki je prepojeno s socialistično zavestjo«, piše Vidmar. »Kaj je njegov smisel? Misel, da naj se Slovenci v sklopu jugoslovanskega socialističnega sveta resnično upravljajo sami. Naša, z našim delom ustvarjena sredstva naj po odbitku prispevka za federacijo ostanejo nam, se pravi, bodo naj povsem na razpolago za naše potrebe in smotre, ki si jih bomo določali sami in kakor si jih bomo odredili sami. Kaj nasprotuje temu projektu? Vprašanje je vedoma formulirano brezosebno. Kajti bilo bi nesmiselno in nemara tudi nepravilno spraševati se, kdo nasprotuje naši zahtevi, ki je tako naravna kakor naše eksistenca sama. Kaj tedaj nasprotuje našemu postulat? Mislim, da predvsem centralizem, kolikor ga je v naši državi kljub decentralizaciji še ostalo. Nemogoče je namreč smotrno in zares smiselno iz središča države voditi in ravnati vse potrebe in težnje, zlasti pa vsa subtilnejša prizadevanja vseh naših narodov in dežel, v katerih je življenje tako zelo raznoliko in neizravnavno v vsakem pogledu.«

Kot znano, je imel Josip Vidmar, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, v zadnjem času tudi več predavanj o slovenskem narodnem vprašanju. Zadnje tako predavanje je imel nedavno v Mariboru.

Naj navedemo iz te zadnje številke revije »Teorija in praksa« še nekaj drugih važnejših prispevkov: Branko Bošnjak piše o »Religiji kot zasebni stvari in problema dialoga«, Dolfe Vogelcnik o »Znanstveni politiki«, Viktor Konjar o mladini, Filip Lipovec o »Dohodkovni meri kot stvarni meri

Kulturno novice

Mariborska založba Obzorja je izdala kot 9. zvezek svoje zbirke »Likovna obzorja« monografijo Stefke Cobelj »Baročni slikarji Straussi«. S tem se je literatura s področja slovenske umetnostne zgodovine obogatila še za eno pomembno delo. Knjiga ima deset barvnih in 90 črno-belih reprodukcij in šteje 238 strani.

★

Pri Državni založbi Slovenije je izšel v ponatisu obsežni in znameniti roman Dostojevskega »Bratje Karamazovi«, ki je danes bolj aktua en kot kdajkoli. Nova izdaja obsega dve knjigi. Prevod je še od Vladimira Levstika, pregledal pa ga je Vital Klabus.

★

Na Znančevih njivah v Novem mestu so odkrili zadnje čase veliko keltsko ali ilirsko grobišče iz hallstatske dobe. Arheolog Tone Knez raziskuje te dni nove grobove, ki so jih odkrili pred kratkim.

★

Papeževa enciklika o prepovedi sredstev proti spočetju za katoličane vzbuja živahne komentarje v nekaterih evropskih deželah. Na negativen odmev je naletela pri krogih, ki se nagibljejo k maltuzianizmu, katerega pa je ekonomska veda že za vrnila. Njegovo neosnovanost je dokazala tudi praksa.

uspešnosti v socialističnem gospodarstvu«, Marjan Tavčar o »Mladih in religiji« in Vinko Trinkaš o dečitvi narodnega dohodka v Sloveniji oziroma koliko dohodka ostaja za gospodarstvo. Objavljena sta tudi obširna prispevka dveh čeških avtorjev, ki pa ne pomagata kogvekej k temu, da bi lahko bravec bolje spoznal sedanje notranje dogajanje na Češkem in Slovaškem.

—

Aprilska številka iste revije je prinesla diskusijo pod naslovom »Problemi kulture v naši družbi«.

To diskusijo so organizirali na posvetovanju za okroglo mizo v Ljubljani in na njem so sodelovali Franjo Dominko, Drago Druškovič, France Fostnerič, France Hočevar, Rado Jan, Boris Majer, Mira Mihelič, Miloš Mikeln, Janez Rotar, Zdenko Roter, Bojan Stih, Ivo Tavčar in Josip Vidmar. V diskusiji so zelo odkrito obravnavali slovenske kulturne probleme, četudi ne vseh. Tako so govorili na primer o stiski slovenske knjige, ki jo premalo podpirajo iz kulturnih skladov in postaja zato izdajanje knjig vedno bolj diktirano od čistih komercialnih računov; o šolstvu, o književnosti, o zapostavljanju inteligence, o obrambi slovenske kulture in jezika glede na vedno večje priseljevanje ljudi s srbohrvaškega juga in o drugem. Pri tem je bilo slišati, kot poroča omenjena revija, ki dobesedno navaja besede posameznih udeležencev, tudi takele izjave: Bojan Stih, ravnatelj Drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani, je dejal: »Zadnji čas sem pozorno bral vse podatke o strukturi zaposlenih v industriji. Intelektualec v našem gospodarskem delu družbe je vendarle v veliki večini primitivno cehovsko zapostavljen. Podatki so fatalni. V nekem dnevniku sem včeraj bral, da pride v Srbiji diplomiran ekonomist na 500 do 600 delavcev, v Sloveniji pa na 3500 delavcev. Vprašanje je, kam gredo kadri in kje bodo lahko začeli delovati kot organiziran tehnološki ali intelektualni faktor.«

Josip Vidmar pa je dejal med drugim: »Katera panoga v kulturi je za ideološki in za vsakršen pritisk najmanj izpostavljena? Prav gotovo muzika. In glej: muzika je na Slovenskem med vsemi umetnostmi v tem povojnem času najbolj napredovala, in sicer tako reproduktivna glasba kot produkcija, kompozicija — muzika je najbolj napredna umetnostna panoga na Slovenskem v povojnem času, napravila je največji skok. To je tista panoga, ki je bila najmanj pod ideološkim pritiskom.«

Majska številka revije »Teorija in praksa« je navedla med drugim, kot prva v Sloveniji, probleme federacije ali konfederacije narodov v Jugoslaviji, in sicer v intervjuju z Vido Tomšič. A tudi nekateri drugi članki se ukvarjajo s temi vprašanji.

28

BIMBO BIMBO BIMBO BIMBO

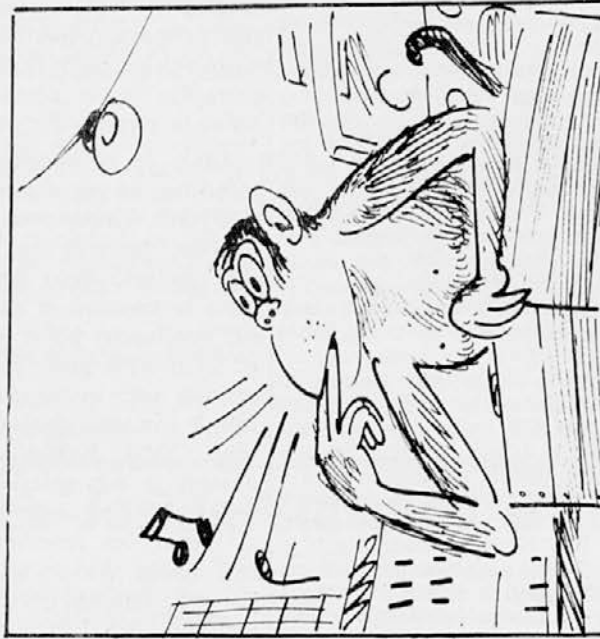
Piše MILE MIRNIK
Riše MARJAN BREGAR

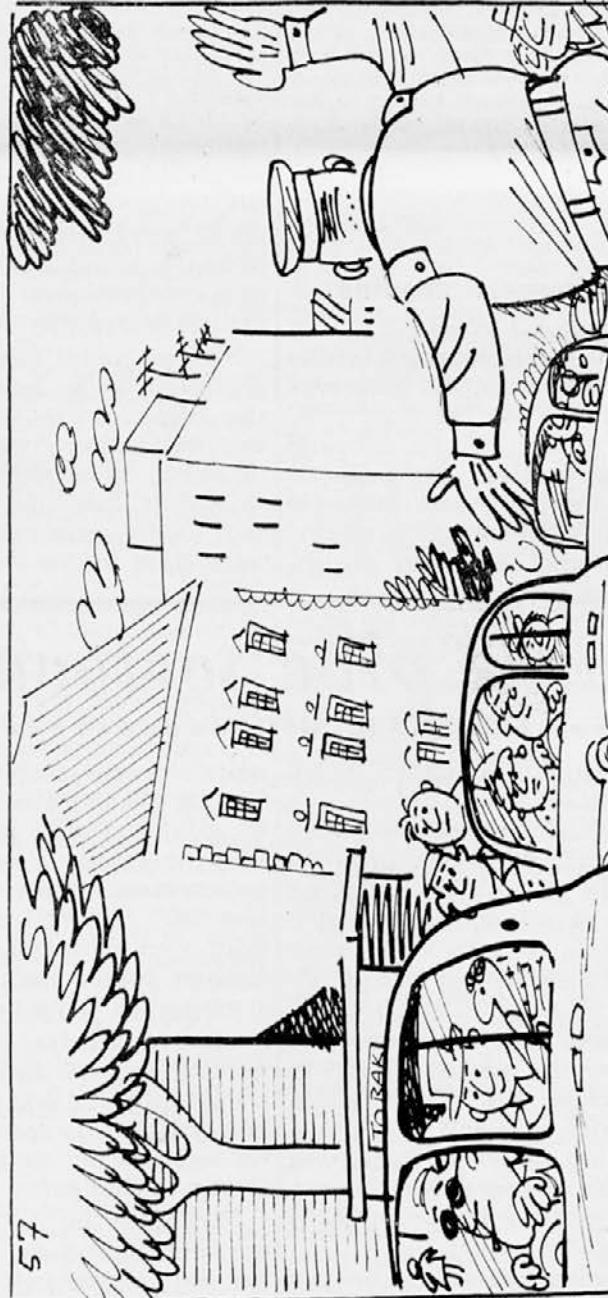
Pešci se niso dali ugnati: »Kakšen red pa je to — do tod je kolesarska steza, potem je do prihodnjega križišča ni, na križišču je označen širok prehod za kolesarje in še svoj semafor imajo, potem steze spet ni, na prihodnjem križišču tudi prehoda za kolesarje in semafora ni več — saj je cestni red vsakih sto metrov drugačen! Kako naj se pa znajde v tem neredu kolesarje!«
In Janez je dodal: »Čeprav je napravil v šoli kolesarski izpit!«

56. Miličnik se čehlja za ušesom
Vrsta avtomobilov na križišču in njihovo hupanje je priložnost za prometnega miličnika. »Tale fant s kolesom in opico stoji sredi ceste in noče naprej,« so mu hiteli dovedovati avtomobilisti. »Prav ima, da ne gre naprej, saj od tod dalje ni več kolesarske steze. Ali se naj dvigne v zrak?« so se oglasili pešci.
Miličnik je obstal ob Janezovem kolesu in se počehljajal za ušesom.

žgal Janezu za hrbtom, da ga je kar vrglo s kolesa. Ozrl se je — nikjer prometnika — in se v istem hipu domislil, da je tokrat posegel v promet Bimbo.
Niso pa mogli tega vedeti vozniki avtomobilov in drugih vozil, ki so se ob strašnem Bimbovem živžgu ustavili vsi do zadnjega. Ko so videli, da nikjer ni prometnika, so odpeljali dalje — dokler jih ni ustavil naslednji živžg. Spet so ustavili, nekateri so izstopali in se oizrali, češ, kaj sem pa napravil narobe — Janez pa je okrcal Bimbo, da je utihnil in naglo odpeljal dalje.

pa je vzel piščalko in začel priganjati avtomobile, naj izpraznijo križišče.
Janez je odpeljal dalje. Za hrbtom mu je odmevala različnikova piščalka: z rezkimi žvižgi je mož postavil urejal promet in usmerjal vrsto avtomobilov, ki se je nabrala na križišču.
Žvižgi so bili Bimbu očitno silno všeč in ni si mogel kaj — nazadnje bi ne bil opica, če ne bi posnemal vsega, kar vidi in sliši — da se ne bi še sam poskusil v žvižganju. Našobil se je, pihnil in — nenadoma je tako rezko zažvi-

57. Bimbo si ne more kaj, da ne bi
Prepir med avtomobilisti, ki so se jezili nad aJnezom, in pešci, ki so Janeza branili, je postajal vedno glasnejši in ostrejši. Hkrati pa se je na križišču in na cesti nabrala dolga vrsta avtomobilov; njihovi vozniki so hupali, bliskali z lučmi, jezno loputali z vrati — in nazadnje miličniku ni ostalo drugega, kakor da na silo razvozlja ta vozil.
»Ti se pelji naprej in se lepo drži desne,« je rekel Janezu, nakar se je obrnil k peščem: »Razidite se, tovariši!« Nato